

TRĂIEȘTE LIBER ȘI FII PUTERNIC ÎN HRISTOS

**Cartea profetului Iona,
o carte a misionarului plin de dragoste
de oameni și de ascultare de Dumnezeu**

Pastor Octavian Baban

Conținut

GHID INTRODUCTIV	2
GHID DE STUDIU BIBLIC.....	6

Ghid introductiv

Profetul Iona și mesajul său

Autor, datare, destinatar

Iona („porumbel” sau pasăre mică; un semn al păcii sau un semn al unei posibile lipse de înțelepciune, a epigonilor care nu sunt la înălțimea predecesorilor: Iona, fiul lui Amitai, înseamnă Porumbel, fiul lui Credincios) a fost un profet din Israel. Cartea 2 Regi 14:25 îl descrie ca originar din Gat-Hefer, aproximativ 5 km la nord de Nazaretul de mai târziu, în partea de vest a mării Galileii, în regiunea seminției lui Zabulon (Iosua 19:10, 13). A fost contemporan cu Ieroboam II (793-753 îH), curând după separarea celor două regate, Iuda – în sud, și Israel – în nord, și, astfel, a slujit ca profet într-un timp în care Israel era încă prosper, după domnia lui Solomon, dar tot mai departe de Dumnezeu. Perioada de slujire a lui Iona s-a desfășurat după cea a lui Elisei, simultan cu activitatea lui Amos, și un pic înainte de slujirea lui Osea. Ca parte din seria celor 12 profeți mici, Iona aparține grupei profetilor care au slujit în perioada asiriană (Osea, Ioel, Amos, Obadia, Iona, Mica, Naum; aceștia sunt urmați de cei din perioada babiloniană – Habacuc, Țefania, și cei din perioada post-babiloniană, Hagai, Zaharia, Maleahi). În vremea sa, Iona a înțeles că noua putere a Asirienilor, cu capitala la Ninive, se va ridica tot mai mult și că în cele din urmă va fi instrumentul prin care Dumnezeu îl va pedepsi pe Israel.

Cartea este scrisă pentru poporul lui Israel și pentru împărății săi, dar de vreme ce Israel a dispărut din istorie și a rămas doar regatul lui Iuda (astăzi însă există un nou stat Israel), lecția a rămas pentru restul poporului lui Dumnezeu, inclusiv pentru Biserică. Lecția cărții Iona este o lecție despre mântuirea lui Dumnezeu care trebuie să ajungă la toți oamenii, chiar la cei din națiuni violente, pentru că unii din ei se vor pocăi și se vor întoarce cu ascultare la Creatorul cerului și al pământului.

Istoricitatea cărții

Asirienii, urmași ai strămoșului lor Assur, fiu al lui Sem, fiul lui Noe, au ajuns în timp să includă mai multe neamuri, chiar și pe unii din fiii lui Avram (anume, unii din fiii lui Avraam și ai celei de a doua soții a lui, ai Keturiei, egipteanca). Ei construiau o împărăție puternică, tot mai bogată și mai violentă. Ninive, cetatea fondată de Nimrod (Gen. 10:8-

10), era o cetate frumoasă, importantă pe malul estic al râului Tigru și a ajuns capitală a Asiriei la 50 de ani după Iona, în timpul lui Sennacherib (706-681 îH); chiar și în timpul lui Iona funcționa ca reședință regală a imperiului asirian în formare. De fapt, se putea vorbi chiar despre o Ninive metropolitană care includea trei cetăți apropiate: Ninive și Calah, poate și Assur, iar mai târziu, Dur-Șarrukin (fortăreața lui Sargon). Această zonă metropolitană avea, într-adevăr, o populație de aproximativ 120,000 de oameni (de *adami*, așa cum spune textul, în Iona 4:11) și avea nevoie de trei zile de călătorit pentru a fi cuprinsă în diagonală (Iona 3:3, cu aproximativ 20 km pe zi, ar însemna o distanță de 60-70 km). Lista regilor asirieni din timpul lui Iona îi include pe Adad-nirari (810-783 îH), Salmaneser IV (782-773), Assur-dan III (773-755 îH), Ahur-nirari (754-745 îH), Tiglath-pileser III (745-727 îH). Iona a vizitat Ninive, cel mai probabil în timpul lui Assur-dan III.

Exact înaintea extinderii lor ca imperiu major, Asirienii fuseseră tulburați de eclipsa de soare din 763 îH și de două molime grave care au lovit imperiul, una în 765 îH și alta în 759 îH. Mai mulți profeți locali dădeau mesaje că va veni o vreme de pedeapsă gravă peste popor și peste rege, dacă nu se întorc la Dumnezeu. În acest context, venirea lui Iona are loc într-o vreme când poporul era deja tulburat de mai multe evenimente și cercetat de mai multe mesaje de pocăință. Faptul că un profet străin, din neamul lui Avraam, a sosit cu mesaj asemănător de pocăință urgentă, dar mai drastic, i-a făcut să ia în serios nevoia de întoarcere la Dumnezeu. S-ar părea că Iona a ajuns în Ninive în jurul anului 760 îH. După ce începuse să ia tribut de la israeliți încă din anul 841 îH, în cele din urmă, Asiria a fost învinsă de Babilon, în 612 îH.

Datele despre Ninive și populația sa sunt pe deplin credibile (în ipoteza Ninivei mari, metropolitane); detaliile perioadei coincid cu frământările Ninivenilor în secolul 8 îH, datele de călătorie (porturile Iaffa, Tarsis, Ninive, datele despre îmbarcare, despre călătorie și furtună, despre marinari, despre jertfe) sunt pe deplin coerente și corecte în contextul obiceiurilor vremii. Expresia „împăratul Ninivei” (Iona 3:6) este mai degrabă una târzie, ulterioară, deoarece pe timpul lui Iona nu exista decât titlul de „împăratul Asiriei” (este probabil însă ca la revizuirile ulterioare, titlul să fi fost armonizat cu principalul oraș, Ninive, recunoscut și drept capitală a întregului imperiu). Isus se referă în mod direct la carte și autorul ei, indicând în felul acesta caracterul său istoric și mesajul profetic, mesianic (Matei 12:38-41; Luca 11:29-32).

Genul și structura cărții

Din punct de vedere al genului literar, profeția lui Iona are asemănări cu cărțile Proverbe și Psalmi (Iona 2 cuprinde un adevărat psalm al mulțumirii). Pentru unii, întreaga carte are înfățișarea unei pilde (*mașal*), deși detaliile istorice și geografice sunt evidente. Structura este bine alcătuită, cu multă pricepere literară, cu multe cuvinte cheie și expresii semnificate reluate prin paralelism intern (asemănare și contrast). O schemă rezumată a cărții ar include următoarele părți:

- A. Iona 1:1-2:10, Prima trimitere a lui Iona
  - 1:1-3 Prima trimitere a lui Iona și fuga lui de fața Domnului
  - 1:4-16 Iona și furtuna neascultării
  - 1:17-2:10 Rugăciunea lui Iona

- B. Iona 3:1-4:11, A doua trimitere a lui Iona
  - 3:1-3a A doua trimitere a lui Iona și ascultarea lui de Domnul
  - 3:3b-10 Iona și întâlnirea cu ninivenii păgâni
  - 4:1-4 Rugăciunea nemulțumită a lui Iona
  - 4:5-11 Lecția lui Dumnezeu despre milă și îndurare

Teme teologice principale

Cartea lui Iona este un manifest profetic despre nevoia de a asculta de trimiterea Domnului (Iona este chemat și trimis conform metodei folosite pentru profeți: scoală-te, du-te), despre stăpînirea lui Dumnezeu asupra naturii (furtună, animale), despre religiozitatea și pocăința păgânilor (marinarii de pe corabie, locuitorii cetății Ninive, împăratul ninivean), despre ideologia și legalismul celor credincioși (dorința de răzbunare și supărarea lui Iona), despre ipocrizia unor credincioși (Iona se bucură de creșterea unei plante și se întristează de uscarea ei, dar nu îi pasă de moartea unei cetăți întregi), despre dragostea lui Dumnezeu pentru toți oamenii și pentru toată creația sa.

Temele cărții includ nevoia de a reevalua importanța misiunii internaționale, înțelepciunea de a accepta disciplina și musturarea Domnului, invitația la rugăciune și încredere în Dumnezeu, la dragoste față de toți oamenii.

Domnul Isus folosește cartea lui Iona și în alte sensuri, de exemplu, ca tipologie mesianică, deoarece el compară cele trei zile petrecute de Iona în pântecul monstrului marin cu timpul pe care îl va petrece Mesia în mormânt, până la înviere (Matei 12:40-41) și spune că, la fel cum Iona a fost un semn pentru niniveni (un semn al judecării și al

îndurării, în același timp) și Fiul Omului va fi un semn pentru poporul lui Israel (Luca 11:29-32).

Cartea are și alte sub-teme importante. De exemplu, tema exemplului de credincioșie transmis și preluat peste generații, tema vieții și morții, a intervenției divine care te poate salva din moarte (o posibilă ilustrație a învierii).

Prezentul ghid de studiu biblic ne invită să privim la Iona ca la un profet de la care putem învăța ce trebuie să facem cu libertatea noastră, cum să ascultăm de chemarea Domnului și să fim puternici și curajoși în vestirea evangheliei și cum să învățăm să ne bazăm pe Dumnezeu în rezultatele misiunii.

Întrebări posibile despre cartea Iona:

Cât de mare era cetatea Ninive pe timpul lui Iona?

Câte zile a predicat Iona în Ninive (3 sau 40)?

Ce fel de plantă a crescut și i-a făcut umbră lui Iona? Cum a putut crește atât de repede în climatul de atunci?

Intervine și azi Dumnezeu asupra fenomenelor naturale, de exemplu, prin furtuni, în funcție de ascultarea sau neascultarea credincioșilor săi?

Ce fel de pește sau vietate marină l-a înghițit pe Iona (un rechin, o balenă sau vreun monstru ante-diluvian care a supraviețuit în apele planetare tocmai pentru a fi folosit de Dumnezeu în această împrejurare)?

Cum a supraviețuit Iona în stomacul monstrului marin, cum a supraviețuit acidului gastric? Sau a fost ținut în gura monstrului marin, înconjurat de salivă? Cum a respirat Iona în interiorul peștelui?

De ce exemplul generației aceleia de niniveni, pe care Isus o laudă, nu a fost preluat și de alte generații?

Și-a schimbat Dumnezeu planul față de niniveni, în urma pocăinței, sau avea de la început în vedere iertarea lor, dacă se pocăiesc? De ce însă nu i-a poruncit lui Iona o evanghelie a pocăinței, ci doar o vestire a judecății și distrugerii?

Ghid de studiu biblic

OCTOMBRIE

8, Iona 1, Fii gata să ascuți chemarea Domnului, 1:9-10

Aceasta este prima și, probabil, cea mai mare lecție din cartea Iona pentru toți credincioșii, din orice timp: fii gata să ascuți de chemarea Domnului, cu drag, cu promptitudine. Libertatea și prosperitatea îți pot oferi senzația că ai voie să contești voia și trimiterea lui Dumnezeu după bunul plac. Aceasta este problema generației „porumbeilor” ca Iona. Părinții au fost credincioși, dar tinerii cred că au o licență pentru neglijență, neascultare, necomunicare, nepăsare.

Iona primește o misiune precisă pentru atenționarea unui popor, dar alege, fără nici o explicație – de abia în finalul cărții se înțelege de ce a, să meargă pe altă cale. Contrastul este foarte puternic: „scoală-te și du-te”, spune Dumnezeu, dar Ioan se ridică și se coboară în port, și-și ia bilet pe o corabie care merge în altă parte. Întrebarea este: dacă Domnul ne cheamă la o viață sfântă și la vestirea evangheliei, putem să evităm chemarea lui și să o înlocuim cu altă direcție sau acțiune?

Răspunsul lui Dumnezeu este o intervenție în forță: unde mergi prin neascultare, nu vei avea binecuvântare. Gândește-te unde te afli acum: ești pe un drum al ascultării de Dumnezeu în viața personală sau pe un drum al fugii de voia lui Dumnezeu? Dumnezeu poate trimite furtuni semnificative în viața ta ca să îți dai seama că ai greșit.

Cine este cel mai orb om? Întreba un proverb și tot el răspundea: acela care nu vrea să vadă. Prin asemănare, cine este cel mai surd om? acela care nu vrea să audă. Iona devine orb și surd față de voia lui Dumnezeu. Furtuna trimisă de Dumnezeu și insistențele desperate ale marinarilor nu îl lasă însă să trăiască liniștit. Observă două lucruri: oamenii obișnuiți din jur pot fi mai serioși decât profeții, uneori, chiar mai credincioși, iar Dumnezeu îți poate vorbi chiar și prin ei.

Prin explicațiile cerute, Iona este forțat să vestească evanghelia între marinarii fenicieni și să îl prezinte pe Dumnezeul măreț care a făcut cerul și marea. Dacă nu vrem să vestim evanghelia de bună voie, o vom vesti sub presiunea necazurilor, a luptei cu furtuna.

Cât de mare poate fi ipocrizia ta? Cât de multe justificări găsești ca să nu îl ascuți pe Dumnezeu? Cât de multe justificări pentru încăpățănare și lipsă de viziune?

Decide-te să îți verifici viața și să înțelegi poruncile și muștrările Domnului. Mulțumește pentru furtunile care te re-direcționează și pentru oamenii care te sfătuiesc de bine.

13, Iona 2, Fii gata să te rogi în mijlocul experiențelor tale, 2:9-10

Revenirea la o relație strânsă cu Dumnezeu, bazată pe rugăciune, pocăință și ascultare este colacul de salvare din orice situație dificilă, o garanție a reazășării pe drumul voiei lui Dumnezeu.

Ceva se întâmplă atunci când începi să te rogi. Devii mai obiectiv, îi dai glorie lui Dumnezeu și îi recunoști suveranitatea, îl inviți pe El să lucreze.

Lipsa de ascultare de Dumnezeu te duce într-o înfundătură a vieții. Înțelegerea ți se întunecă, perceperea lucrurilor devine confuză, planurile ți se încurcă. Gândește-te, care a fost ultimul lucru pe care Iona l-a gândit corect? A crezut că poate fugi de fața Domnului – dar nu era așa. A crezut că poate dormi în corabia răzvrătirii – dar nu a fost așa, l-au trezit necazurile. A crezut că este înțelept și își poate hotărî moartea, adică pedeapsa neascultării – dar nu a fost așa, ci Dumnezeu a trimis o vietate marină uriașă (poate o balenă sau altceva pregătit special de Dumnezeu) să îl înghită și, incredibil, să îl salveze de la moarte, să îl țină în viață pentru misiunea care urma.

Omul care trăiește în păcat își pierde simțul realității. Dacă ai ajuns să cunoști o astfel de persoană, poartă-te cu atenție față de el (ea): ajută-l să vadă că problemele îi îndreaptă fața spre Dumnezeu, roagă-te pentru el ca Dumnezeu să îi dea îndreptarea, așteaptă momentul revenirii lui cu pocăință, acționează dacă se poate (posibil ca 2 Timotei 2:25 să aibă un sfat potrivit aici, despre răbdarea până când cei greșiți, venindu-și în fire, se vore desprinde din cursa diavolului. Iată acum punctele principale ale unei rugăciuni de revenire în voia Domnului:

1. Oriunde ai fi ajuns, oricât de jos, roagă-te.
2. Chiar dacă te vezi înghițit de faliment și moarte, roagă-te.
3. Chiar dacă ești depresiv și le vezi pe toate în negru, roagă-te.
4. Nu uita că Domnul nu leapădă cu ușurință pe ai săi, roagă-te cu încredere.
5. Adu-ți aminte și dorește închinarea împreună cu frații credincioși, cântarea spre gloria Domnului (Templul).
6. Numește-L pe Dumnezeu: „Dumnezeul meu” și adu-ți aminte că este singurul care te scoate din groapa morții.
7. Îndepărtează-te de închinarea la idoli (puterea ta, puterea banului, puterea politică, bunăstare, avere, etc.).
8. Mulțumește-i Domnului, arată-i bucuria și recunoștința ta pentru ce face El în viața ta. Adu-ți aminte că mântuirea, salvarea vine doar de la El.

Domnul a răspuns rugăciunii lui Iona. El va răspunde și rugăciunii tale, după înțelepciunea Sa.

20, Iona 3, Fii gata de lucrări mari în vestirea Evangheliei, 3:6-7

Un lucru valoros din viața lui Iona – la fel ca și în viața noastră, adesea, este că Dumnezeu i-a oferit o a doua șansă. Astfel, Domnul îi vorbește a doua oară lui Iona și îl trimite din nou la Ninive.

De data aceasta, Iona ascultă. Acum el are o motivație sfântă, clădită pe recunoștință. Nu pleacă din ambiție, nici pentru refacerea imaginii publice, ci din ascultare. Totuși, așa cum se vede mai târziu, această ascultare are nevoie să devină mai profundă, mai motivată de dragoste. Oare de câte ori în ascultarea noastră creștină lipsește dragostea? În lucrările mari pe care le faci pentru Dumnezeu îți trebuie nu doar recunoștința și ascultarea, ci și dragostea.

În ce privește mărimea lucrării, se pare că Iona s-a organizat bine și a luat bine în calcul mărimea muncii, a orașului a cărui traversare cerea trei zile de călătorie. El și-a făcut planuri adecvate de pătrundere în oraș, astfel încât să ajungă într-o zi de mers chiar în centrul capitalei. Este posibil să fi predicat în timpul străbaterii orașului sau doar când a ajuns în centrul său, lângă palatul regal. De asemenea, se pare că a mers o singură dată în oraș, cu toate că textul nu afirmă direct lucrul acesta (este posibil să fi mers și alte dați, cf.: „a început să pătrundă în cetate”..., Iona 3:4). Se observă, totuși, un oarecare minimalism, o anumită superficialitate în lucrarea lui Iona. El păstrează călătoria și predicarea la minim, iar mai târziu așteaptă distrugerea efectivă a orașului. Când vestești evanghelia sau faci alte lucrări importante pentru Dumnezeu, nu fii minimalist, nu face totul la minimum de efort, de cheltuieli, de așteptări. Roagă-te mult, investește cu bucurie, așteaptă binecuvântări mari de la Dumnezeu. William Carey (1761-1834) a avut un motto de mare influență: „Încearcă lucruri mari pentru Dumnezeu; așteaptă lucruri mari de la Dumnezeu”.

Rezultatul unei lucrări depinde de dragostea și de efortul nostru, dar mai ales depinde de harul și bunătatea lui Dumnezeu. În cazul cetății Ninive și al lui Iona, răspunsul poporului a fost neașteptat de bun. Pocăința poporului este naivă, dar completă, iar Dumnezeu o ia în considerație. Privește atent la profunzimea pocăinței lor: împăratul își lasă tronul și hainele împărătești și se îmbracă în sac și cenușă; la fel fac toți oamenii, chiar și animalele; se vestește un post general pentru toți și o rugăciune generală. Își recunosc calea rea și faptele de asuprire și cer îndurare. Nu scrie nimic despre aducerea de jertfe, ci se pocăiesc toți și se lasă la mâna îndurării lui Dumnezeu. Când te implici într-o lucrare mare pentru Dumnezeu, ține seama că El dă pocăința și îi întoarce pe oameni la sine, noi suntem doar slujitori credincioși. Să cerem cu nădejde har de la Domnul pentru țara noastră.

27, Iona 4, Fii gata să arăți îndurare celor din jur, 4:10-11

Aproape că se poate vorbi despre două reforme majore în viața profetului Iona. Prima a fost reforma ascultării de Dumnezeu, iar a doua este reforma îndurării, a iubirii față de oameni.

Există o anumită intransigență exagerată a credincioșilor sfinți care se simte în spiritul lor de judecată față de alții care au trăit vieți mai încurcate și care se pocăiesc. Pentru mulți credincioși sau oameni religioși, cei care au greșit în trecut trebuie neapărat pedepsiți. Dar evanghelia este într-un mod profund evanghelia celei de a doua șanse în viață: o șansă să te întorci la Dumnezeu, să crezi în jertfa de pe cruce, să te lași spălat de păcate și să începi o viață nouă. Verifică dacă lucrările creștine în care ești implicat arată ascultare de Dumnezeu și iubire față de oameni. Când Dumnezeu dă har și îndurare și binecuvântarea unei vieți schimbate, nu fii tu mai intransigent, mai aspru, mai mândru că pedepsele oamenilor au fost șterse de Dumnezeu. Nu fii mândru față de bunătatea lui Dumnezeu, cum a fost Iona, ci bucură-te de schimbările în bine ale pocăinței. Iată o listă de acțiuni: bucură-te, mulțumește-i lui Dumnezeu, nu mai cicăli pe cei de curând întorși la Domnul, învață-i ce-i bine în spirit egal frățesc, nu cu superioritate, fii gata să vizitezi, să încurajezi, să îndemni spre bine, să ajuți.

Verifică-ți atitudinea față de lucrarea și față de confortul personal. Gândește-te ce prețuiești mai mult: scaunul pe care stai în Biserică, locul de pe bancă (să nu ți-l ia nimeni), muzica pe care o preferi, podoabele sau decorațiile de încăperi (săli) cu care ești obișnuit, tipul de haine cu care ești obișnuit, tipul de serviciu religios cu care ești obișnuit, sau câștigarea de oameni pentru credința în Hristos?

Iona, în mod limpede, a ținut mai mult la standardele proprii de binecuvântare și pedeapsă, la confortul propriu (umbra, răcoarea în deșert, lângă curcubetele proaspăt), la plăcerea de a aștepta relaxat pedepsirea cetății Ninive cu foc și pucioasă din cer. Încăpățânarea lui Iona și lipsa lui de adaptare sufletească îl fac să dorească mai degrabă moartea, decât succesul evangheliei și mântuirea unei cetăți întregi. Problema este așa de acută încât se poate spune că și azi unii credincioși ar fi gata să îi condamne fără îndurare pe toți care nu adoptă exact tipul lor de creștinism, pe toți care au greșit, dar acum se întorc cu pocăință la Dumnezeu. Verifică dacă sfințenia ta este sfințenie și ascultare de Dumnezeu sau este un legalism distructiv, încăpățânat, neîndurător, aspru cu toți, nepregătit să accepte o a doua șansă pentru cei păcătoși, pocăința lor și iertarea dată de Dumnezeu.

Cum este descris Dumnezeu și dragostea lui față de oameni, în acest capitol (Iona 4:2, 10-11)? Pune aceste versete în centrul vieții tale.